

NORGES BONDELAG

Landbruksdirektoratet
Postboks 8140 Dep
0033 OSLO

Vår saksbehandler
Toril Wikesland

Vår dato
13.09.2019
Deres dato
02.07.2019

Vår referanse
19/00511-12
Deres referanse

Høringssvar - Forslag til ny forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap

Norges Bondelag viser til brev av 02.07.2019, angående forslag til ny forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdens arvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap. Forslaget er et ledd i oppfølgingen av Stortingets vedtak om at ansvaret for forvaltningen av ordningen kan overføres til kommunen.

Det er 10 år siden de første 20 Utvalgte kulturlandskapsområdene (UKL) ble valgt ut. I 2019 er dette utvidet til 45 områder. Verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap ble skrevet inn på Unescos verdensarvliste i henholdsvis 2004 og 2005. I 2017 ble forskrift for utvalgte kulturlandskap i jordbruket og Verdensarvsatsingen over LUF til Vestnorsk fjordlandskap og Vegaøyen, fastsatt i en samlet forskrift.

UKL har så langt vært en suksess. Bøndene som har vært med disse 10 årene, har gitt tilbakemeldinger at det har vært verdifull og interressant å være med. En viktig grunn til suksessen er samarbeidet mellom sektorene landbruk – kulturminner – miljø på flere forvaltningsnivåer sammen med engasjerte bønder. Bøndene har fått god oppfølging og drahjelp fra forvaltningen på tvers av sektorene for å finne løsninger på godkjente planer. Det å finne praktiske løsninger der både landbruksdrift, kulturminner og naturmangfold blir berørt, kan være svært utfordrende og krevende. At det har fulgt økonomiske midler med, har bidratt til å utløse økt aktivitet.

Ifbm med denne høringen har vi spurt fylkes - og lokallag som har erfaringer med ordningene om innspill til forslaget. Flere av dem er inne på at en ny modell kan være med og gi større kunnskap og interesse i de berørte kommunene. Men skal ordningene fortsatt fungere godt, forutsetter det tydeligere avklaringer i kriteriene, tilstrekkelig ressurser og kompetanse lokalt. Dette beskriver vi nærmere nedenfor.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5 0190 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto:: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

Formål og vilkår

Omtalte forskrift omfatter 2 ordninger med ulike formål. For UKL er formålet «..bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift», for Verdensarvområdene: ..«å styrke landbruket».

En vesentlig suksessfaktor for begge ordningene er den aktive bonden som drifter arealene med husdyr. Aktiv jordbruksdrift er en nøkkel for å lykkes med å opprettholde kulturlandskapet, naturmangfoldet og kvalitetene i områdene. Dette gjenspeiles i liten eller ingen grad videre i forskriften. De utvalgte områdene oppleves i økende grad å være attraktive i andre sammenhenger, bl.a. innen turisme. Vi registrerer at andre aktører ser ordningene som en mulig finansieringskilde for deres tiltak og vil konkurrere med aktiv jordbruksdrift om å bli prioritert.

Norges Bondelag mener at formålsformuleringen for UKL må tydeliggjøre viktigheten av jordbruksdrift, og foreslår følgende tilføyelser i formålet markert med utheving: *Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i **jordbruket** er å bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og **jordbruks**drift.*

Viktigheten av aktiv jordbruksdrift må følges opp videre i virkemiddelbruken, og foreslår at det sette som vilkår i forskriften tilsvarende vilkår som i forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket: *«Tilskudd kan innvilges til foretak der det foregår en tilskudds berettiget produksjon på landbrukseiendommen, og som oppfyller vilkårene i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløser tilskudd i jordbruket § 2 og § 3 eller § 4. Det må foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til gjennomføring av prosjekt eller tiltak som nevnt i denne forskriftens § 4 og § 5. Det kan ikke innvilges tilskudd til prosjekt eller tiltak på landbrukseiendommer som eies og drives av stat, fylke eller kommune med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskudds berettigede landbrukseiendommer er med.*

Kriterier for tildeling

Erfaringer fra Sogn og Fjordane der de har områder i begge ordningene, er et sterkt fokus på den aktive bonden. Godtgjørelser til beitebruk og slått er prioritert høyt hos Fylkesmannen, og for Verdensarvområdene er godkjente tiltak styrt etter formål. Med den nye modellen kan kommunene fokusere mer på tiltakene enn formålet.

Norges Bondelag mener at aktiv jordbruksdrift og beiting må sikres bedre i § 3. Direkte tiltak som grunneier utfører på kulturlandskapsarealer, må fortsatt prioriteres høyt. Opplisting av «tiltak som gis tilskudd kan være» må derfor defineres og omfatte tilskudd til:

- Beitebruk og husdyr
- Vedlikehold av gjerde
- Slått
- Flerårig avtale mellom grunneier og kommune om skjøtsel av areal og bygninger

Vår dato
02.09.2019

Vår referanse
19/00511-12

Økonomiske og administrative konsekvenser

Kompetanse og tilgang på ressurser

I høringsnotatet tar Landbruksdirektoratet opp utfordringene med kapasitet og kompetanse i kommunene. Det vises til riksrevisjonens rapport om forvaltning av produksjonstilskudd. Kapasitet og kompetanse på kommunalt nivå er kritiske faktorer for å kunne forvalte tilskuddsordninger på en god måte (Meld St 11 (2016 -2017)).

Forslaget innebærer at om lag 50 kommuner vil få flere oppgaver. På forespørsel fra flere av våre berørte fylkeslag til lokale myndigheter, er det mye som tyder på at det vil bli avsatt minimalt med ressurser. I utkastet til forskrift foreslås det at «*Søknaden skal behandles av den kommunen hvor hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres.*». I Hedmark kan dette bli en praktisk utfordring da det utvalgte området Finnskogen er fordelt på fire kommuner: Våler, Åsnes, Grue og Kongsvinger. Det vil bety at søknadene vekselvis skal behandles i de fire kommunene, ut fra hvor tiltaket gjennomføres. Dette er lite rasjonelt og mindre forutsigbart både for de som driver i området og for UKL området som helhet.

Norges Bondelag deler direktoratets og riksrevisjonens påpeking om tilstrekkelig kompetanse og ressurser for å forvalte tilskuddsordninger på en tilfredsstillende måte. Å overføre flere oppgaver til kommunen uten administrative ressurser, vil over tid gå ut over kvalitet og gjennomføring. Der UKL omfatter flere kommuner og flere bønder, må forskriften ta høyde for at det sikers en helhetlig og sammenhengende saksbehandling. Det vil være viktig å følge opp ordningen og evaluere hvordan forvaltningspraksisen utvikler seg over tid.

Økonomi

Høringsnotatet anbefaler fleksibilitet knyttet til fordelingen av arbeidsoppgaver. Å arbeide på tvers av sektorer krever tid, kapasitet og ressurser. Det er en bekymring fra lagene våre at kommunene forutsetter at det bevilges ekstra midler eller avsettes av total potten til å administrere ordningen.

Norges Bondelag mener at finansiering av og tilgang på ressurser for å forvalte denne nye oppgaven ikke må gå ut over tilskuddene til aktive tiltak. Det er viktig at det ikke brukes mer i administrasjonskostnader fordi forvaltningsmodellen endres.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Jarle Bergsjø

Toril Wikesland